

Píše Hana Kosáková

(E*forum, 30. 11. 2011)

„Nechceme květinu, ale činnou ženu,“ prohlašuje M. Majerová v jednom svém článku. V knize nazvané **Femme fatale české avantgardy. Marie Majerová - česká komunistka ve víru feminismu** (Akropolis 2011) se Dana Nývltová pokouší dílo i širší společenské aktivity této autorky vyložit v perspektivě feministického hnutí. Snaha badatelky o nalezení nového interpretačního klíče u takto ideologicky „zpracované“ spisovatelky je jistě chvályhodná, stejně jako široká materiálová báze, včetně archiválií, korespondence apod., s níž pracovala. Nesporným přínosem knihy je také antologie textů Majerové, týkajících se ženské otázky v širokém smyslu slova.

Přesto ale výklad vzbuzuje určité pochybnosti. Jeho základní rámec je určován představou nerovného postavení mužů a žen, soupeřením mezi jejich světy; vzájemná propast se jeví v podstatě nepřekročitelná. Takto badatelka interpretuje dějinné události: „Zlom první světové války proměňuje znovu situaci a dovádí krizi mužských hodnot k vrcholu“ (s. 130). A takto tlumočí osobní vztah: „Pelant prosí Majerovou, aby se stala jeho ženou. On však přitom myslí pouze na sebe. Marii vidí jako múzu, která, pokud by s ním sdílela prostor, by do něj vlila spirituální energii [...] Nezdá se, že by Majerová měla zájem stát se něčí múzou namísto rozvoje svých vlastních literárních ambicí“ (s. 139). Otázku po obsahu „osvobození“ ženy si autorka příliš neklade – poněkud neproblematicky se deklaruje jakási přelomová „změna“, dále uvolnění ekonomických závislostí a svoboda v sexuálním chování. Jaký je to výměr svobody? Od čeho a k čemu je žena osvobozována? Na to spíš než vlastní odborný text odpovídají samotné uváděné citace. Např. z dopisu manželovi: „To faktum, že dítě je, ovšem nevyvrátím, ale vyvrátím domysl, že snad já ho musím společně s tebou, a já vůbec vychovat v budoucího člověka. Co já se potřebuju ohlížet na existenci jiného, a sama přitom živořit fyzicky, a hlavně duševně? Pouta, která nevidíme, netrčí tak jako železa na ruce připjatá. Potom je také velice pochybné, že bych ho vychovala tak, jako snad ho vychová někdo jiný. Popírám a popírám, že nám oběma stejně překáží“ (s. 121).

Výše zmíněné polarizované vidění se promítá i do úsilí o uchopení povahy tzv. ženského psaní: „Muž-vypravěč produkuje a tvoří, ženská vypravěčka reprodukuje a sní. Situovanost ženy jako pře-vypravěčky souvisí se ztotožněním ženy s jejími biologickými funkcemi viděnými jako funkce pasivní, od nichž se odvíjí kulturní transfer pojetí tvůrčích ne/schopností žen vůbec“ (s. 86). Dokonce i žánry jsou rozděleny na „dominantně“ mužské a ženské (údajně povídka a román). Nývltová tvárné úsilí Majerové postihuje pojmy jako nesoustavnost, roztříštěnost narace, silná rytimizace (s. 150); jinde u ní konstatuje příklon k autobiografičnosti, schopnost nasvítit předmět jinak, úsilí o novátorský pohled. Badatelka se nezamýšlí nad tím, že se

jedná o obecné postupy moderny. Je v zajetí svého apriorního konstruktů, což jí zabraňuje zapojit tyto umělecké prostředky do širších dobových tvárných tendencí, přirozeně překračujících genderové vymezení. Zdá se tak bohužel, že jednu ideologii vystřídala ideologie jiná, jen o málo méně nesmiřitelná.

www.ipsl.cz